

Bevarandeplan för Natura 2000-området *SE0520013 Ödsmåls Kile*

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, t.ex. skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t.ex. skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29 §§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget "Skyddad natur". Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på "kartverktyget skyddad natur". I kartverktyget söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information.

Anna-Li Jonsson, Maria Johansson

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0520013 Ödsmåls Kile

Kommun: Kungälv

Områdets totala areal: 237,4 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2019-03-13

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2019-06-20

Markägarförhållanden:

Privata markägare.

Regeringsbeslut, historik:

SPA: 1996-03-01, regeringsbeslut M96/867/4, pSCI: 1997-01-01, SCI: 2004-12-01,
SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

1140 - Blottade ler- och sandbottnar

1160 - Stora vikar och sund

1210 - Driftvallar

1310 - Glasörtstränder

1330 - Salta strandängar

4030 - Torra hedar

6230 - Stagg-gräsmarker

6270 - Silikatgräsmarker

6410 - Fuktängar

8230 - Hällmarkstorräng

A140 - Ljungpipare, *Pluvialis apricaria*

A151 - Brushane, *Philomachus pugnax*

A157 - Myrspov, *Limosa lapponica*

A166 - Grönbena, *Tringa glareola*

A193 - Fisktärna, *Sterna hirundo*

A466 - Sydlig kärrsnäppa, *Calidris alpina schinzii*

Övriga arter som utgjort grund för utpekandet:

A260 - Gulärta, *Motacilla flava*

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden:

De högst prioriterade bevarandevärdena i Ödsmåls kile är naturtyperna stora vikar och sund, blottade ler- och sandbottnar, glasörtstränder, salta strandängarna samt driftvallar, vilka är av stor betydelse för häckande och flyttande fågelarter. Att strandängarna betas har högre prioritet än att driftvallarna har gynnsamt bevarandetilstånd. Ytterligare prioriterade bevarandevärden är naturtyperna torra hedar, stagg-gräsmarker, silikatgräsmarker, fuktängar och hållmarkstorräng och de utpekade fågelarterna brushane, fisktärna, grönbena, ljunpipare, myrspov och sydlig kärrsnäppa. Ålgräsängar och lerbottnar som blottläggs vid lågvatten är prioriterade naturtyper enligt Ospar (Konventionen för skydd av Nordostatlantens). Torsk (*Gadus morhua*) och ål (*Anguilla anguilla*) är prioriterade arter enligt Ospar.

Motivering:

Ödsmåls kile består av en kombination av grunda havsmiljöer och betade strandängar som gör området till en viktig lokal för rastande och övervintrande sjöfågel och vadare. I området finns även värdefulla odlingslandskap.

Prioriterade åtgärder:

Inventering och uppföljning av områdets marina naturtyper. Årlig hävd av framförallt strandängarna. Betesmarkerna bör omfattas av åtagandeplan för betesmarker med särskild skötsel eller av ett skötselavtal.

Beskrivning av området

Natura 2000-området Ödsmåls kile ligger innanför Lövön och Brattön i nordvästra delen av Kungälv kommun. Gränsen för Natura 2000-området sammanfaller med gränsen för naturreservatet Ödsmåls kile. Området ligger helt inom riksintresse för naturvård och friluftsliv och till största delen inom riksintresse för kulturmiljövård (3 kap. 6 § miljöbalken). Området ingår även i ett område av riksintresse för högexploaterad kust (4 kap. miljöbalken). De östliga delarna av naturreservatet ingår i området Ödsmåls kile och by som är utpekade som ett nationellt värdefullt odlingslandskap. Strandängarna i reservatet är nationellt utpekade som värdefulla ängs- och hagmarker.

Ödsmåls kile är en vid grund havsvik, vars djup endast i den yttre delen överskrider 1 m. På de näringsrika ler- och sandbottnarna växer bland annat ålgräs (*Zostera marina*), nating (*Ruppia* sp) och dvärgålgräs (*Zostera noltii*), vilket gör området värdefullt för födosökande fåglar och även

som uppväxtområde för fisk. Exempel på fiskarter som finns i området är torsk och ål.

Vid lågvatten friläggs stora ytor i kilens inre del samt öster om Råholmen och blir utmärkta näringsplatser för vadarfåglar. Området kring kilen utgörs till stor del av välbetade havsstrandängar med glasört-, salttåg- och rödsvingelsamhällen. Vegetationen är starkt präglad av betestrycket; där betestrycket är svagt eller betet upphört utvecklas en högrötsvegetation som försämrar häckningsmöjligheterna för flera fågelarter. De saltpåverkade strandängarna övergår huvudsakligen i friska fastmarksängar, delvis kulturpåverkade och ofta starkt tuviga. Inom delar av området finns också torrängar och hållmarker, liksom ett mindre område med tallskog. Området omges av odlad mark och hållmarker.

Ett flertal fågelinventeringar har gjorts vid Ödsmåls kile. I området häckar ett flertal fågelarter, bland andra fisktärna, gravand, större strandpipare, rödbena, tofsvipa och enkelbeckasin. Under flyttningen rastar ett stort antal vadare och änder, exempelvis kustpipare, ljungpipare, storspov, myrspov, kärrsnäppa och brushane på de vidsträckta leriga stränderna som blottas vid lågt vattenstånd. Trots försämrad bottenvegetation besöks kilen fortfarande av simandsarter, så som bergänder och andra dykänder. Rovfåglar lockas också hit; blå kärrhök, pilgrimsfalk och fiskgjuse är regelbundna besökare. Strandängarna är också en viktig rastlokal för småfåglar som lappsparv, vinterhämling och piplärkor. Tidigare häckade den sydliga kärrsnäppan (*Calidris alpina ssp. schinzii*) i området, men den senaste rapporterade observationen i Artportalen är från 2005. Arten som är beroende av välhävda strandängar har minskat kraftigt de senaste 60 åren och är listad som starkt hotad (CR) i den svenska rödlistan. För att bevara lämpliga livsmiljöer för den sydliga kärrsnäppan är det av största vikt att strandängarna även fortsättningsvis hålls välbetade och fria från träd- och buskvegetation som annars kan tjäna som utsiktsplats för kråk- och rovfåglar.

Den rödlistade skalbaggen gulvingad saltlöpare har sin enda kända svenska förekomst i strandzonen vid Ödsmåls kile. Arten är listad som sårbar (VU) i den svenska rödlistan. Beteshävd bedöms gynna artens fortsatta förekomst i området.

På de fuktiga strandängarna finns en rad hävdgynnade kärlväxter, exempelvis dvärgarun och smultronklöver. Här växer också salttåg, havssälting, ormtunga, östersjömaskros, liten kärrmaskros, kärrsälting och kärrtörel. På torrare marker i och kring reservatet återfinns arter som kattfot, jungfrulin, slätterfibbla, darrgräs och knägräs, samtliga beroende eller gynnade av hävd och ogödslade marker.

Vad kan påverka negativt

Här listas några av de övergripande faktorer som kan påverka Natura 2000-naturtyperna inom Natura 2000-området negativt. De faktorer som är gemensamma för flera naturtyper har tagits upp under denna rubrik.

Samtliga naturtyper och arter:

- Klimatförändringar (förändrad havsnivå, havsförurning, ökad vattentemperatur, ökad avrinning och igenväxning) kan påverka artsammansättningen negativt.
- Exploatering av land- och vattenområden (exempelvis bryggor, pirar och utfyllnader) påverkar vattenomsättningen, de naturliga bottarna och stränderna och kan leda till fragmentering och skuggning av havsbotten. Enligt reservatsföreskrifterna från 1974 är det förbjudet att uppföra nybyggnad samt att anlägga ny brygga eller kaj. För anläggande av brygga finns dock undantag från förbudet.
- Främmande arter kan påverka artsammansättningen negativt.
- Utsläpp av olja och kemikalier kan skada arter och förstöra habitat.
- Nedskräpning längs stränderna och på havsbottarna kan påverka levande organismer negativt.

- Olika former av friluftsliv kan påverka naturtyperna negativt samt störa fåglar. Friluftaktiviteter kan bland annat medföra slitage på strandnära naturtyper. Störning från friluftsliv begränsas genom att tillträdesförbud för allmänheten gäller i hela området under perioden 1 april–15 juli. Dessutom är motorbåtstrafik förbjuden i hela området, enligt reservatsföreskrifterna från 1974. Undantag gäller dock för den som äger brygga i området.

De terrestra naturtyperna kan påverkas negativt av:

- Igenväxning av öppna miljöer till följd av svag hävd, upphörande hävd eller nedläggning av åkerbruk.

De marina naturtyperna kan påverkas negativt av:

- Övergödning (fintrådiga alger, lösdrivande algmattor, försämrat siktdjup och försämrade syreförhållanden) påverkar artsammansättningen negativt.
- Muddring och dumpning påverkar områdets fysiska struktur och leder till grumling av vattnet. Enligt reservatsföreskrifterna från 1974 gäller förbud (med vissa undantag) mot att utföra tippning, fyllning, schaktning. Muddring omfattas av krav på tillstånd från Länsstyrelsen.

Se även förtydliganden av de generella hoten samt specifika hot under respektive naturtyp och art.

Bevarandeåtgärder

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken). Om en verksamhet eller åtgärd riskerar att på ett betydande sätt påverka ett Natura 2000-område så kan denna vara tillståndspliktig även om den utförs utanför Natura 2000-området.

I en miljökonsekvensbeskrivning ska även naturtyper och arter utpekade enligt Ospar beaktas (Ospar rek 2010/05).

Befintligt områdesskydd:

- Hela området är skyddat som naturreservat och fågelskyddsområde med tillträdesförbud för allmänheten 1 april–15 juli. Tillträdesförbudet gäller dock inte för markägare och bryggägare inom området.
- Hela landområdet och stora delar av vattenområdet omfattas av strandskydd.
- Vattenområdet ingår i ett större fredningsområde för lax och havsöring (enligt FIFS 2004:36), med restriktioner för fisket.

Befintligt artskydd:

Alla vilda fåglar i landet är fridlysta enligt 4 § Artskyddsförordningen vilket innebär att det är förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats. Alla fåglar i bevarandeplanen (förutom gulärta) är listade i bilaga 1 Fågeldirektivet.

Skötsel:

Stora delar av gräsmarkerna i området har miljöersättning för särskilda värden enligt landsbygdsprogrammet (2014 - 2020) och åtagandeplaner för skötseln av området är knuten till ersättningen. Området bör även fortsättningsvis omfattas av åtagandeplan för slätterängar och betesmarker med särskild skötsel eller av ett skötselavtal. Skötseln omfattar i huvudsak röjning av inväxande träd och buskar i öppna naturtyper samt hävd av gräsmarksmiljöerna. Se även specifika bevarandeåtgärder under respektive naturtyp och art.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

1140 - Blottade ler- och sandbottnar

Areal: 18,8 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen blottade ler- och sandbottnar förekommer i de grundaste delarna av Ödsmåls kile. Lerbottnar som blottläggs vid lågvatten är ett prioriterat habitat enligt Ospar.

På och i de grunda ler- och sandbottnarna lever ofta många kräftdjur, småfiskar, havsborstmaskar och musslor. Exempel på arter som har observerats i området (inventering 2009) är hjärtmussla (*Cerastoderma* sp.), sandmussla (*Mya arenaria*) samt skal av östersjömussla (*Macoma balthica*), som alla är typiska för naturtypen. Den höga biologiska produktionen på de grunda bottenarna gör dem till en mycket viktig del av kustzonens ekologi. Dessa bottenar utgör uppväxtområden för flera arter av kräftdjur och plattfisk. Även vuxen plattfisk använder grundområdena för att söka föda. I området förekommer bland annat skrubbskädda (*Platichthys flesus*), som är typisk art för naturtypen. Naturtypen är även viktig för en rad olika fågelarter som kan leta föda i de grunda lerbottenarna. Enligt Artportalen har samtliga fågelarter som är typiska för naturtypen observerats i området; kärrsnäppa (*Calidris alpina*), kustsnäppa (*C. canutus*), småsnäppa (*C. minuta*), större strandpipare (*Charadrius hiaticula*), gravand (*Tadorna tadorna*) och myrspov (*Limosa lapponica*).

Generell beskrivning av habitatet:

Grunda, sandiga eller leriga bottenar som delvis blottas vid lågvatten, framför allt vid högtryck och ostliga vindar. Dessa bottenar är ofta fria från makrovegetation, men bottenarna kan täckas av stora mängder blågrönalger och kiselalger. Fintrådiga alger och nating kan förekomma.

De har ofta en rik infauna av olika grävande maskar och musslor i sedimenten och en rik epifauna på bottenarna av kräftdjur, snäckor och små plattfiskar. Naturtypen är viktig som uppväxtområden för plattfisk och för änder och vadarfåglar, som söker föda på och i de grunda bottenarna.

Det lägsta lågvattenståndet avgränsar naturtypen mot djupare vatten.

Karaktärsarter är bland annat sandmask (*Arenicola marina*), slammärla (*Corophium volutator*) och sandräka (*Crangon crangon*).

Typiska arter är bland annat vanlig hjärtmussla (*Cerastoderma edule*), sandmussla (*Mya arenaria*), juvenil rödspätta (*Pleuronectes platessa*), adult och juvenil skrubbskädda (*Platichthys flesus*) och större strandpipare (*Charadrius hiaticula*).

Bevarandemål

- Arealen blottade ler- och sandbottnar (1140) ska inte minska, utan vara minst 18 ha.
- Naturtypen ska vara naturlig med avseende på djupförhållanden, substrat och bottenstruktur, och det ska finnas fria passager för djur, växter, sediment och organiskt material utan att antropogena hinder skapas i form av byggnation, muddring, dumpning, etc.
- Bottenfaunan (på och i sedimenten) ska vara artrik, med gott om grävande organismer så att syresättningen av sedimenten är god.
- Det ska finnas en naturlig artsammansättning där populationerna av de typiska arterna finns i livskraftiga bestånd.

- Naturtypen ska fungera som födosöksområde för vadare och änder.
- Naturtypen ska fungera som uppväxtområde för plattfisk.
- Vattnet ska minst ha God ekologisk status enligt Vattendirektivet.
- Vattenkvaliteten ska minst ha God kemisk status enligt Vattendirektivet.

Negativ påverkan

- Olika former av exploatering, till exempel nya bryggor eller muddring, kan leda till fragmentering, skuggning eller försämrade strömförhållanden på de grunda bottenarna.
- Höjning av havsnivån kan leda till att naturtypen försvinner om den inte har möjlighet att utvidga sig upp på land.
- Lågt vattenstånd utgör ett hot om det leder till långvarig torka.
- Lösiggande algmattor som driver in, sjunker till botten och orsakar syrebrist påverkar naturtypen negativt genom att missgynna många marina organismer, till exempel musslor och kräftdjur. Eutrofieringsgynnade grön- och brunalger kan även påverka naturtypens struktur och funktion om de förekommer i för stora tätheter.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder

Åtgärder som syftar till att säkerställa en god status enligt Vattendirektivet och god miljöstatus enligt Havsmiljödirektivet.

Inventering och uppföljning av naturtypen.

Bevarandetillstånd

Det har inte gjorts någon uppföljning av naturtypens utbredning och status i området sedan uppdateringen av skötselplanen 2009. Bevarandetillståndet bedömdes då vara gynnsamt. Eftersom uppföljning saknas kan bevarandetillståndet för blottade ler- och sandbottenar i området inte bedömas i nuläget (2019). Inget tyder dock på att bevarandetillståndet skulle ha försämrats. Miljöövervakningen av fintrådiga alger (utförd av Bohuskustens vattenvårdsförbund) visar på en låg täckningsgrad av fintrådiga alger vid samtliga provtagningspunkter och -tillfällen i området under åren 2013, 2014 och 2016.

1160 - Stora vikar och sund

Areal: 160,7 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

De delar av Ödsmåls kile som inte blottläggs vid lågvatten, klassas som naturtypen Stora vikar och sund.

I större delen av viken är vattendjupet mindre än en meter. Området utgörs huvudsakligen av bar ler- och sandbotten med vegetationstäckta partier. På mjukbottnarna växer bland annat ålgräs (*Zostera marina*), nating (*Ruppia* sp.) och dvärgålgräs (*Zostera noltii*), medan olika arter av brunalger återfinns på stenar. Både ålgräs och flera nating-arter är typiska arter för naturtypen. Ålgräsängar är ett prioriterat habitat enligt Ospar. Ålgräsängarna utgör livsmiljö för ett stort antal arter av växter och djur. Små fiskar och kräftdjur kan söka föda och skydd bland bladen som även utgör en växtplats för fastsittande djur. På så sätt bidrar ålgräset till att öka den biologiska mångfalden. Ålgräsängarna är viktiga uppväxtområden för bland annat torskfiskar. Exempel på arter som har observerats i området (provfiske utfört 2012) är torsk (*Gadus morhua*), tånglake (*Zoarces viviparus*), skrubbskädda (*Platichthys flesus*), ål (*Anguilla anguilla*) och strandkrabba (*Carcinus maenas*). I Kollerödsbäcken som mynnar i Ödsmåls kile finns öring (*Salmo trutta*). Alla dessa arter är typiska för naturtypen.

På och i de mjuka bottnarna lever också många kräftdjur, snäckor, musslor och havsborstmaskar. Vid en översiktlig inventering 2009 hittades bland annat hjärtmussla (*Cerastoderma* sp.) och sandmussla (*Mya arenaria*) samt skal av ostron (*Ostrea edulis*), östersjömussla (*Macoma balthica*) och islandsmussla (*Arctica islandica*). Vid inventeringen observerades även de främmande arterna japanskt jätteostron (*Crassostrea gigas*), amerikansk kammanet (*Mnemiopsis leidyi*) och rödalgen rödsvansing (*Dasya baillouviana*).

Naturtypen är viktig för en rad olika fågelarter som kan leta föda i det grunda vattenområdet. Enligt Artportalen har samtliga fågelarter som är typiska för naturtypen observerats i området; gravand (*Tadorna tadorna*), stjärtand (*Anas acuta*), bläsand (*A. penelope*), knölsvan (*Cygnus olor*), fisktärna (*Sterna hirundo*) och silvertärna (*S. paradisaea*).

Generell beskrivning av habitatet:

Stora grunda vikar och sund har ett begränsat inflytande av sötvatten. Dessa biotopkomplex är ofta skyddade från kraftiga vågor samt innehåller olika typer av sediment och substrat med artrika bentiska växt- och djursamhällen.

Gränsen för grunt vatten går normalt vid 10 meter. Vikarna är normalt större än 25 ha.

Karaktärsarter är bland annat ålgräs (*Zostera marina*), skrubbskädda (*Platichthys flesus*) och sandmask (*Arenicola marina*).

Typiska arter är bland annat sågtång (*Fucus serratus*), juvenil torsk (*Gadus morhua*), ostron (*Ostrea edulis*) och tångräkor (*Palaemon* spp).

Bevarandemål

- Arealen stora vikar och sund (1160) ska inte minska, utan vara minst 160 ha.
- Strukturbildande vegetation av sjögräs som ålgräs (*Zostera*) och natingar (*Ruppia*) ska finnas i livskraftiga bestånd. Den totala arealen ska inte minska.
- Kvalitén på sjögräsängarna ska vara god.
- Det ska finnas en naturlig artsammansättning, där populationerna av de typiska arterna

finns i livskraftiga bestånd.

- Naturtypen ska vara naturlig med avseende på djupförhållanden, substrat och bottenstruktur, och det ska finnas fria passager för djur, växter, sediment och organiskt material utan att antropogena hinder skapas i form av byggnation, muddring, dumpning, etc.
- Vattnet ska minst ha God ekologisk status enligt Vattendirektivet.
- Vattenkvaliteten ska minst ha God kemisk status enligt Vattendirektivet.

Negativ påverkan

- Olika former av exploatering kan leda till fragmentering, skuggning eller förändrade försämrade strömförhållanden på de grunda bottenarna.
- Ålgräset är känsligt för försämrade ljusförhållanden och påverkas negativt av flytande eller lösliggande algmattor, orsakade av övergödning och dålig vattencirkulation. Även konstruktioner som skuggar botten, exempelvis bryggor, utgör ett hot.
- Muddringar och andra verksamheter som omlagrar eller skadar bottenarna eller som medför grumling utgör ett hot mot ålgräset.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder

Åtgärder som syftar till att säkerställa en god status enligt Vattendirektivet och god miljöstatus enligt Havsmiljödirektivet.

Inventering och uppföljning av naturtypen.

Bevarandetillstånd

Det har inte gjorts någon uppföljning av naturtypens utbredning och status i området sedan uppdateringen av skötselplanen 2009. Bevarandetillståndet bedömdes då vara gynnsamt. Eftersom uppföljning saknas kan bevarandetillståndet för stora vikar och sund i området inte bedömas i nuläget (2019). Inget tyder dock på att bevarandetillståndet skulle ha försämrats.

1210 - Driftvallar

Areal: 0,1 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Två driftvallar finns i området. Den norra är längre och ligger i en betesmark och är betad och saknar enligt skötselplanen för naturreservatet typiska arter. Den andra driftvallen ligger anslutning till stugområdet väster om Sörgård. Här finns enligt skötselplanen för naturreservatet, de typiska arterna strandmålla, spjutmålla och broskmålla.

Generell beskrivning av naturtypen:

Kväverika driftvallar med vegetation av främst ettåriga växter, men ett inslag av fleråriga växter kan förekomma. Driftvallarna uppkommer genom att tång, ålgräs eller annan vegetation drivit med vattnet genom strömmar och vågrörelser och lagrats upp som små vallar längs stränderna. Driftvallarna är formbara och påverkas av väder och vindar. Det gör att deras längd och läge kan förändras mellan olika år. Driftvallar förekommer på flacka stränder dominerade av sten, grus och sand. På det ofta mycket kväverika underlaget förekommer en frodig vegetation. Välutvecklade driftvallar har en rik fauna av insekter samt vissa kräftdjur och är en viktig miljö för näringssökande vadarfåglar.

Karaktärsarter är bland annat mållor, gåsört, kråkvicker och trampört. Typiska arter är bland annat olika arter av mållor såsom strandmålla och spjutmålla, marviol och sodaört.

Naturtypen är känslig för utsläpp/läckage av näringsämnen (fosfor och kväve), utsläpp av olja, bensin eller andra kemikalier, bebyggelse med t.ex. bryggor eller liknande i strandzonen, bortförel av driftvallsmaterial vid strandstädning, tångtäkt, slitage, ökad vattentemperatur, igenväxning t.ex. med vresros, åkertistel.

Bevarandemål

Antalet driftvallar (1210) ska vara minst 2 st. Den sammanlagda längden ska vara minst ca 450 meter. Driftvallarna ska påverkas av strömmar, vågor och saltstänk och bestå av tång, ålgräs eller annan vegetation som drivit med vattnet och förts upp på land. Igenväxningsvegetation av t.ex. vresros eller andra invasiva arter ska inte förekomma. Driftvallarna ska vara fria från marint skräp som med vind och vågor hamnat på land. Det ska finnas en naturlig artsammansättning, som domineras av årliga örter, där populationerna av de typiska arterna inte minskar. Naturtypen ska hysa en rik insektsfauna samt mindre kräftdjur.

Negativ påverkan

- Oljeutsläpp
- Stora mängder ilandflutet skräp, ofta från yrkessjöfarten
- Tångtäkt
- Slitage från t.ex. mycket aktivt friluftsliv och stort antal betesdjur

Bevarandeåtgärder

Se beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandetillstånd

Den södra driftvallen har år 2019 gynnsamt bevarandetillstånd. Den norra ligger på en salt strandäng som betas och driftvallen har därmed ogynnsamt bevarandetillstånd. Den salta strandängen har dock högre prioritet än driftvallen.

1310 - Glasörtstränder

Areal: 2,4 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen finns i anslutning till de salta strandängarna längst i söder och är periodvis översvämmad. De för naturtypen typiska arterna större strandpipare, strandskata och rödbena förekommer i området enligt Artportalen. Enligt Länsstyrelsens uppföljning av gräsmarker i skyddade områden förekommer de för naturtypen typiska arterna havssälting och saltnarv.

Generell beskrivning av naturtypen:

Ler- och sandsediment som periodvis översvämmas av havsvatten, huvudsakligen koloniserade av glasört och andra annueller eller gräs. Saltrika fläckar, så kallade skonor eller saltbrännor, kan förekomma. Typen kan finnas som inslag i Salta strandängar (1330). Gränsen mot havet går vid medelvattenståndet. Typiska arter är; saltmålla, saltgräs, strandnarv, glasört, saltört, strandskata, storspov, ros Karl, rödbena med flera.

Naturtypen är känslig för näringstillförsel både på land och i vatten, försämringar av vattenkvaliteten, en höjning av havsnivån, igenväxning, fragmentering och minskade populationer av karakteristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen glasörtstränder ska vara minst 2,4 hektar. Regelbunden hävd genom bete och/eller naturliga störningar, ska påverka området. Artsammansättningen ska vara naturlig och domineras av de typiska och karakteristiska arterna av annueller som glasörter (saltört), mållväxter och strandmållor. Typiska och karakteristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska förnyra sig. Stranden ska kunna översvämmas periodvis av havet. Fläckvis kan så kallade saltbrännor förekomma. Vattenkvaliteten ska vara god. Igenväxningsvegetation ska inte förekomma mer än i begränsad utsträckning. För naturtypen främmande arter ska inte finnas. Glasörtsstranden ska vara fri från marint skräp. Typiska arter ska förekomma allmänt-rikligt.

Negativ påverkan

- Klimatförändringar (förändrad havsnivå, havsförsurning, ökad vattentemperatur, ökad avrinning och igenväxning) kan påverka artsammansättningen negativt.
- Upphörd hävd på omgivande strandängar.
- Dräneringar för att påskynda avrinningen från den omgivande strandängen eller närbelägna marker kan helt eller delvis förstöra naturtypens karakteristiska flora på grund av den minskande saltvattenspåverkan som blir följd.
- Uppläggning av muddermassor.
- Uppodling och invallningar.
- Övergödning genom ökad pålagring med ruttnande tång och alger.
- Kvävededfall, vilket påverkar artsammansättningen.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå

Bevarandeåtgärder

Åtgärder som syftar till att säkerställa en god status enligt Vattendirektivet och god miljöstatus enligt Havsmiljödirektivet. Strandstädning vid behov. Se beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är år 2019 gynnsamt.

1330 - Salta strandängar

Areal: 27,3 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Salta strandängar är den vanligaste naturtypen på land i området. Arter som är typiska för naturtypen som smultronklöver, kustarun och dvärgarun finns enligt skötselplanen för naturreservatet. Enligt Länsstyrelsens uppföljning av gräsmarker i skyddade områden förekommer också de för naturtypen typiska arterna strandkrypa, ängsskallra, saltnarv och trift. De för naturtypen typiska arterna större strandpipare, strandskata, gulärla, tofsvipa och rödbena förekommer i området enligt Artportalen.

Generell beskrivning av naturtypen:

Strandängar och strandbetesmarker påverkade av saltvatten med salinitet vanligen över 15 promille. De flesta är eller har varit påverkade av slätter och/eller betesdrift. Flora och fauna varierar beroende på bland annat underlag och hävdhistorik, men är oftast präglade av antingen pågående traditionell hävd eller tidigare hävd. Arter som indikerar hävdkontinuitet ska finnas. Naturtypen är vanligtvis öppen men enstaka träd och buskar kan förekomma. Habitatet avgränsas mot havet vid medelvattenståndet. Karakteristiskt är inslaget av saltrika fläckar (saltbrännor) som uppstått genom att vattnet från översvämningar avdunstat. Växt- och djursamhällen har speciella anpassningar till hög salthalt.

Typiska arter är bland andra trift, saltmålla, rödsäv, kustarun, strandkrypa, strandskata, gulärla och tofsvipa.

Naturtypen är känslig för igenväxning, ökad beskuggning, uppluckrad grässvål samt konkurrens från ohävdsarter och främmande arter. Naturtypen är även känslig för utebliven saltpåverkan, förändringar i ansluten grundvattenförekomst, en höjning av havsnivån, fragmentering och för minskade populationer av karakteristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen av Salta strandängar (1330) ska vara minst 27 hektar. Regelbunden hävd genom bete eller slätter ska påverka området. Ingen skadlig ansamling av förna (t.ex. fjolårgräs) ska finnas i området efter vegetationsperiodens slut. Typiska och karakteristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska finnas och föryngra sig. Krontäckningen av träd och buskar ska vara liten. Igenväxningsvegetation, varken vedartad eller örtartad, ska förekomma mer än i begränsad utsträckning. Vattenståndet ska variera naturligt och översvämningar ske regelbundet. Det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår eller andra avvattande anläggningar som medför negativ påverkan. Naturliga störningsprocesser i form av saltvatten och saltstänk ska påverka strandängarna. Fysiska strukturer som sand/jordblottor och saltbrännor ska förekomma. Näringsstatusen ska vara naturlig. För naturtypen främmande arter ska inte finnas. Typiska arter ska förekomma allmänt-rikligt.

Negativ påverkan

- Klimatförändringar (förändrad havsnivå och igenväxning) kan påverka artsammansättningen negativt.
- Utebliven röjning av igenväxningsvegetation och minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Skötsel som avlägsnar småbiotoper, kantzoner och mosaikmiljöer och skapar skarpa gränser mellan olika markslag påverkar naturtypen negativt.
- Spridning av gödsel i naturtypen påverkar floran negativt.
- Sambete med gödselvall ger även en indirekt näringstillförsel till naturbetesmarken.
- Tillskottsutfodring och vinterbete av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och

missgynnar den konkurrenssvaga floran.

- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan och bör därför endast användas vid behov.
- Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden, exempelvis anläggning av ny väg, breddning av befintlig väg, uppförande av ny byggnad eller annan anläggning, skogsplantering och täktverksamhet.
- Upplag och deponier som inte är av tillfällig art.
- Markskador, till exempel körspår, trampskador, grävning, schaktning, täktverksamhet och andra ingrepp som kan skada markvegetationen. Den fuktiga marken gör att grässvålen är extra känslig för tramp från tunga djur.
- Dikning och markavvattning påverkar de hydrologiska förhållandena i området.
- Introduktion av främmande arter. Insådd av vallväxter.
- Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar påverkar floran negativt.
- Övergödning genom ökad pålagring med ruttnande alger.
- Nedskräpning längs stränderna och på havsbottenarna kan påverka levande organismer negativt.
- Uppodling och invallningar.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder

Bete med betesputsning alternativt slätter, höbärgning och efterbete. Røjning av sly och buskar vid behov. Strandstädning vid behov. Stora delar av naturtypen har miljöersättning för särskilda värden enligt landsbygdsprogrammet (2014 - 2020) och åtagandeplaner.

Se beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är år 2019 troligen gynnsamt.

4030 - Torra hedar

Areal: 0,8 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 0,5 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Torra hedar finns på två små ytor i anslutning till stugområdet väster om Sörgård. Den nordligaste av delytorna är en mosaik med hållmarkstorräng 8230. De för naturtypen typiska arterna pillerstarr, ängsvädd och hirsstarr förekommer enligt Länsstyrelsens uppföljning av gräsmarker i skyddade områden.

Generell beskrivning av naturtypen:

Torra till friska, hävdpräglade hedar på silikatrika podsoljordar (ej sandfält) nedanför trädgränsen. Naturtypen har utvecklats genom lång beteskontinuitet, ofta i kombination med återkommande bränningar. Kronträckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär är 0 - 30%. Hävdgynnade arter finns.

Typiska arter för naturtypen är blåsuga, kattfot, slåttergubbe, hirsstarr, vårstarr, pillerstarr, knägräs, ljungögontröst, vanlig ögontröst, stenmåra, stagg, ängsvädd m.fl. Karaktärsarter är ljung, blåbär, lingon, gråfibbla m.fl.

Naturtypen är känslig för igenväxning, ökad beskuggning, uppluckrad grässvål samt konkurrens från ohävsarter och främmande arter. Naturtypen är även känslig för fragmentering och för minskade populationer av karakteristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen av Torra hedar (4030) ska vara minst 0,5 hektar. Regelbunden hävd genom bete ska prägla/påverka området. I återkommande intervaller ska även brand (naturvårdsbränning) påverka naturtypen. Naturliga störningsprocesser i form av tramp, saltvatten/saltstänk och periodisk torkstress, ska förekomma. Karaktärsarten ljung ska förekomma. Typiska och karakteristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska finnas och föryngra sig. Naturtypen ska ha en ostörd hydrologi. Krontäckningen av träd och buskar ska vara liten. Igenväxningsvegetation, varken vedartad eller örtartad, ska förekomma mer än i begränsad utsträckning. Näringsstatusen ska vara naturlig. Det ska finnas födoresurser såsom pollen- och nektarresurser för fjärilar, bin och andra insekter. För naturtypen främmande arter ska inte finnas. Typiska arter ska förekomma.

Negativ påverkan

- Utebliven röjning av igenväxningsvegetation och minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade florin och faunan.
- Överbete. Alltför intensivt betetryck påverkar naturtypen negativt.
- Skötsel som avlägsnar småbiotoper, kantzoner och mosaikmiljöer och skapar skarpa gränser mellan olika markslag påverkar naturtypen negativt.
- Spridning av gödsel i naturtypen påverkar florin negativt.
- Sambete med gödselvall ger även en indirekt näringstillförsel till naturbetesmarken.
- Tillskottsutfodring och vinterbete av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga florin.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan och bör därför endast användas vid behov.
- Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden, exempelvis anläggning av ny väg, breddning av befintlig väg, uppförande av ny byggnad eller annan anläggning, skogsplantering och täktverksamhet.
- Upplag och deponier som inte är av tillfällig art.

- Markskador, till exempel körspår, trampsador, grävning, schaktning, täktverksamhet och andra ingrepp som kan skada markvegetationen.
- Dikning och markavvattning påverkar de hydrologiska förhållandena i området.
- Introduktion av främmande arter. Insådd av vallväxter.
- Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar påverkar floran negativt.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder

Bete och betesputsning. Røjning av sly och buskar.

Se även beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är år 2019 mestadels ogynnsamt. Bättre hävd behövs.

6230 - Stagg-gräsmarker

Areal: 0,2 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Två mycket små ytor med stagg-gräsmarker finns norr om stugområdet väster om Sörgård. Enligt Länsstyrelsens uppföljning av gräsmarker i skyddade områden finns de för naturtypen typiska arterna pillerstarr, ängsvädd, ängsskallra, stagg, knägräs, revfibbla, slåttergubbe och jungfrulin.

Generell beskrivning av naturtypen:

Artrika, hävdpräglade stagg-gräsmarker nedanför trädgränsen på torra - friska, silikatrika jordar. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0 - 30%. Hävdgynnade arter ska finnas. Stagg-gräsmarkerna kan vara mycket örtrika och kan ibland hysa ovanliga växter. Örtrikedomen gör dem viktiga för många insekter, inte minst fjärilar och bin. Naturtypen kan uppträda i olika skepnader beroende på bland annat fuktighet och klimat. Välbevarad grundvattenförekomst är en viktig förutsättning för att naturtypen ska ha fortsatt höga bevarandevärden. Typiska arter: blåsuga, slåttergubbe, kattfot, ormrot, granspira, knägräs, pillerstarr, brunfläckig pärlemorfjäril, smultronvisslare, vitfläckig guldvinge m.fl.

Naturtypen är känslig för igenväxning, ökad beskuggning, uppluckrad grässvål samt konkurrens från ohävdarter och främmande arter. Naturtypen är även känslig för förändringar i ansluten grundvattenförekomst, fragmentering och för minskade populationer av karakteristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen Stagg-gräsmarker (6230) ska vara minst 0,2 ha. Regelbunden hävd med bete (ej vintertid), eller slåtter och efterbete ska påverka området. Ingen skadlig ansamling av förna (t.ex. fjolårsgräs) ska finnas i området efter vegetationsperiodens slut. Typiska och karakteristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska finnas och föryngra sig. Naturtypen ska ha en ostörd hydrologi och näringsstatusen i marken ska vara naturlig. Stagg-gräsmarkerna ska vara öppna och krontäckningen liten. Varken vedartad eller örtartad igenväxningsvegetation ska förekomma mer än i begränsad utsträckning. För naturtypen främmande arter ska inte förekomma. Typiska arter ska förekomma.

Negativ påverkan

- Utebliven röjning av igenväxningsvegetation och minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Alltför kraftig röjning av buskar och träd så att organismer som är beroende av dessa strukturer missgynnas.
- Överbete. Alltför intensivt betestryck påverkar naturtypen negativt.
- Skötsel som avlägsnar småbiotoper, kantzoner och mosaikmiljöer och skapar skarpa gränser mellan olika markslag påverkar naturtypen negativt.
- Spridning av gödsel i naturtypen påverkar floran negativt.
- Sambete med gödselad vall ger även en indirekt näringstillförsel till naturbetesmarken.
- Tillskottsutfodring och vinterbete av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan och bör därför endast användas vid behov.
- Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden, exempelvis anläggning av ny väg, breddning av befintlig väg, uppförande av ny

byggnad eller annan anläggning, skogsplantering och täktverksamhet.

- Upplag och deponier som inte är av tillfällig art.
- Markskador, till exempel körspår, trampskador, grävning, schaktning, täktverksamhet och andra ingrepp som kan skada markvegetationen.
- Dikning och markavvattning påverkar de hydrologiska förhållandena i området.
- Introduktion av främmande arter. Insådd av vallväxter.
- Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar påverkar floran negativt.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder

Bete och betesputsning. Röjning av sly och buskar. Stora delar av naturtypen har miljöersättning för särskilda värden enligt landsbygdsprogrammet (2014 - 2020) och åtagandeplaner.

Se även beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet år 2019 är mestadels gynnsamt.

6270 - Silikatgräsmarker

Areal: 0,7 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Två ytor med silikatgräsmarker finns i området. Den ena ligger norr om stugområdet väster om Sörgård. Den andra ligger i södra delarna av området. Enligt Länsstyrelsens uppföljning av gräsmarker i skyddade områden finns de för naturtypen typiska arterna ängsskallra, ängsvädd, svinrot, hirsstarr, pillerstarr, liten blåklocka, darrgräs, blåsuga, jungfrulin och slättergubbe.

Generell beskrivning av naturtypen:

Artrika, hävdpräglade gräsmarker nedanför trädgränsen på torra till friska, silikatrika jordar. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0 - 30%. Silikatgräsmarker är den vanligaste betesmarkstypen i Sverige och har vanligen en örtrik markvegetation. Örtrikedomen gör dem viktiga för många insekter, inte minst fjärilar och bin. Naturtypen kan uppträda i olika skepnader beroende på bland annat fuktighet och klimat. Välbevarad grundvattenförekomst är en viktig förutsättning för att naturtypen ska ha fortsatt höga bevarandevärden. Typiska arter är blåsuga, slättergubbe, darrgräs, jungfrulin, slät dyngbagge (m.fl. dyngbaggsarter), ängspärlemorfjäril, smultronvisslare, slättergräsfjäril m.fl.

Naturtypen är känslig för igenväxning, ökad beskuggning, uppluckrad grässvål samt konkurrens från ohävdarter och främmande arter. Naturtypen är även känslig för förändringar i ansluten grundvattenförekomst, fragmentering och för minskade populationer av karakteristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen av Silikatgräsmarker (6270) ska vara minst 0,7 hektar. Regelbunden hävd ska påverka området, genom årligt bete (med nötdjur) (ej vintertid), eller genom slåtter och efterbete. Ingen skadlig ansamling av förna (t.ex. fjolårsgräs) ska finnas i området efter vegetationsperiodens slut. Typiska och karakteristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska finnas och förnygra sig. Naturtypen ska ha en ostörd hydrologi och näringsstatusen i marken ska vara naturlig. Krontäckningen av träd och buskar ska vara liten. Varken vedartad eller örtartad igenväxningsvegetation ska förekomma mer än i begränsad utsträckning. För naturtypen främmande arter ska inte förekomma. Typiska arter ska förekomma.

Negativ påverkan

- Utebliven röjning av igenväxningsvegetation och minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Överbete. Alltför intensivt betestryck påverkar naturtypen negativt.
- Skötsel som avlägsnar småbiotoper, kantzoner och mosaikmiljöer och skapar skarpa gränser mellan olika markslag påverkar naturtypen negativt.
- Spridning av gödsel i naturtypen påverkar floran negativt.
- Sambete med gödselad vall ger även en indirekt näringstillförsel till naturbetesmarken.
- Tillskottsutfodring och vinterbete av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan och bör därför endast användas vid behov.
- Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden, exempelvis anläggning av ny väg, breddning av befintlig väg, uppförande av ny byggnad eller annan anläggning, skogsplantering och täktverksamhet.
- Upplag och deponier som inte är av tillfällig art.

- Markskador, till exempel körspår, trampsador, grävning, schaktning, täktverksamhet och andra ingrepp som kan skada markvegetationen.
- Dikning och markavvattning påverkar de hydrologiska förhållandena i området.
- Introduktion av främmande arter. Insådd av vallväxter.
- Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar påverkar floran negativt.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder

Bete och betesputsning. Rövning av sly och buskar vid behov. Stora delar av naturtypen har miljöersättning för särskilda värden enligt landsbygdsprogrammet (2014 - 2020) och åtagandeplaner.

Se även beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet år 2019 är gynnsamt.

6410 - Fuktängar

Areal: 1,2 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

En fuktäng finns i de södra delarna av området. Enligt Länsstyrelsens uppföljning av gräsmarker i skyddade områden finns de för naturtypen typiska arterna hirsstarr, ängsvädd, sumpmåra, darrgräs och stagg. De för naturtypen typiska arterna enkelbeckasin, gulärla, toftsvipa och rödbena förekommer i området enligt Artportalen.

Generell beskrivning av naturtypen:

Hävdpräglade fuktängar med blåtåtel eller starr nedanför trädgränsen. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0 - 30%. Hävdgynnade arter ska finnas. Två undertyper finns: a) Fuktängar på neutrala till alkaliska, kalkrika jordar med ett varierande vatteninnehåll, ofta relativt artrika, här ingår bl.a. "kalkfuktängen"; och b) Fuktängar på surare jordar, ibland torvrika med blåtåtel, tåg- och starrarter. Typen varierar beroende på hävd och hävdintensitet. Välbevarad grundvattenförekomst är en viktig förutsättning för att naturtypen ska ha fortsatt höga bevarandevärden. Typiska arter, exempel:

6410 a: Hårstarr, ängsstarr, ängsnycklar, vildlin, tätört m.fl.

6410 b: Jungfru Marie nycklar, gökblomster, stagg, granspira m.fl.

Gemensamma: darrgräs, hirsstarr, ormrot, slätterblomma, svinrot, gulärla, storspov, rödbena, toftsvipa.

Naturtypen är känslig för igenväxning, ökad beskuggning, uppluckrad grässvål samt konkurrens från ohävdarter och främmande arter. Naturtypen är även känslig för förändrad hydrologi som t.ex. förändringar i ansluten grundvattenförekomst, fragmentering och för minskade populationer av karakteristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen av Fuktängar (6410) ska vara minst 1,2 hektar. Regelbunden hävd genom bete (ej vintertid) eller slåtter och efterbete ska påverka området. Ingen skadlig ansamling av förna (t.ex. fjolårsgräs) ska finnas i området efter vegetationsperiodens slut. Typiska och karakteristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska finnas och föryngra sig. Hydrologin ska vara naturlig och markfuktigheten tillräcklig. Det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår eller andra avvattande anläggningar som medför negativ påverkan. Näringsstatusen i marken ska vara naturlig. Krontäckningen av träd och buskar ska vara liten. Varken vedartad eller örtartad igenväxningsvegetation ska förekomma mer än i begränsad utsträckning. För naturtypen främmande arter ska inte förekomma. Typiska arter ska förekomma allmänt-rikligt.

Negativ påverkan

- Utebliven röjning av igenväxningsvegetation och minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Skötsel som avlägsnar småbiotoper, kantzoner och mosaikmiljöer och skapar skarpa gränser mellan olika markslag påverkar naturtypen negativt.
- Spridning av gödsel i naturtypen påverkar floran negativt.
- Sambete med gödslad vall ger även en indirekt näringstillförsel till naturbetesmarken.
- Tillskottsutfodring och vinterbete av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan och bör därför endast användas vid behov.

- Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden, exempelvis anläggning av ny väg, breddning av befintlig väg, uppförande av ny byggnad eller annan anläggning, skogsplantering och täktverksamhet.
- Upplag och deponier som inte är av tillfällig art.
- Markskador, till exempel körspår, trampsador, grävning, schaktning, täktverksamhet och andra ingrepp som kan skada markvegetationen. Den fuktiga marken gör att grässvålen är extra känslig för tramp från tunga djur.
- Dikning och markavvattning påverkar de hydrologiska förhållandena i området.
- Introduktion av främmande arter. Insådd av vallväxter.
- Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar påverkar floran negativt.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder

Bete och betesputsning. Rövning av sly och buskar vid behov. Delar av naturtypen har miljöersättning för särskilda värden enligt landsbygdsprogrammet (2014 - 2020) och åtagandeplaner.

Se även beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är år 2019 troligen gynnsamt.

8230 - Hällmarkstorräng

Areal: 0,6 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 0,8 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Hällmarkstorräng finns i mellersta delarna av området vid Lunden. Hällmarkstorräng finns också i mosaik med torra hedar 4030 norr om stugbyn vid Sörgård. Enligt Länsstyrelsens uppföljning av gräsmarker i skyddade områden finns de för naturtypen typiska arterna gul fetknopp, vitknavel, styvmorsviol och kattfot.

Generell beskrivning av naturtypen:

Växtsamhällen med torktåliga arter av kärleväxter, lavar och mossor (t.ex. fetbladsväxter, styvmorsviol, vitknavel, bergglim och slanklav, tuschlav) på silikatrika hällmarksytor. Hällarna är tidvis mycket torra och har ett tunt, fläckvist förekommande jordtäckte som maximalt får täcka 50% av ytan. Ytorna är främst plana och överskrider inte 30 graders lutning och består oftast av näringsfattiga graniter och gnejser. Naturtypen förekommer i huvudsak i områden med någon typ av störning, till exempel bete. Även naturliga processer som vindar, vågor och torka motverkar förnaansamlingen och bidrar till att upprätthålla naturtypen. Kärleväxter som fetbladsväxter, styvmorsviol, tjärblomster, bergglim och mandelblom karakteriserar naturtypen. De artrikaste och värdefullaste exemplen förekommer i öppna betesmarker, kust- eller åkerlandskap. Naturtypen är särskilt karakteristisk i kusttrakter och kring Väneren. Periodvis översilning med näringsrikt vatten från gräsmarksytor, fågelspillning m.m. kan ge en artrik och svagt kalkgynnad växtlighet. I de bäst utvecklade typerna påträffas också rikligt med mossor och lavar till exempel kopparbryum (*Bryum alpinum*), takskruvmossa (*Tortula ruralis*), vissa skinn- och gelélavar (*Leptogium* spp.) och *Collema* spp. Naturtypen har i gynnsam bevarandestatus liten kronträckning vilken dock kan vara högre om till exempel betet minskat eller upphört. Det är en relativt vanlig naturtyp som förekommer i hela landet, är dock ofta stadd i igenväxning. Typiska arter är bl. a. kattfot, gul fetknopp, styvmorsviol, vårtåtel, tuschlav, slanklav, rynkig navellav.

Naturtypen är känslig för igenväxning, näringstillförsel, förändrad hydrologi och luftfuktighet, försämrad luftkvalitet, fragmentering och minskade populationer av karakteristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen Hällmarkstorräng (8230) ska vara minst 0,8 hektar. Regelbunden hävd och naturliga störningsprocesser såsom tramp, saltvattenstänk, ishyvling och periodvis torkstress ska påverka området. Ingen skadlig ansamling av förna ska finnas i området efter vegetationsperiodens slut. Typiska och karakteristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska finnas och föryngas sig. Naturtypen ska ha en ostörd hydrologi. Träd- och buskskiktet ska vara sparsamt (mindre än 30 % krontäckning) eller saknas helt. Varken vedartad eller örtartad igenväxningsvegetation ska förekomma. Det ska finnas fysiska strukturer i form av hållar med blottat berg. För naturtypen främmande arter ska inte finnas. Typiska arter ska förekomma.

Negativ påverkan

Utebliven röjning av igenväxningsvegetation och minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.

- Överbete. Alltför intensivt betetryck påverkar naturtypen negativt.
- Skötsel som avlägsnar småbiotoper, kantzoner och mosaikmiljöer och skapar skarpa gränser

mellan olika markslag påverkar naturtypen negativt.

- Spridning av gödsel i naturtypen påverkar floran negativt.
- Sambete med gödslad vall ger även en indirekt näringstillförsel till naturbetesmarken.
- Tillskottsutfodring och vinterbete av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan och bör därför endast användas vid behov.
- Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden, exempelvis anläggning av ny väg, breddning av befintlig väg, uppförande av ny byggnad eller annan anläggning, skogsplantering och täktverksamhet.
- Upplag och deponier som inte är av tillfällig art.
- Markskador, till exempel körspår, trampskador, grävning, schaktning, täktverksamhet och andra ingrepp som kan skada markvegetationen.
- Introduktion av främmande arter. Insådd av vallväxter.
- Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar påverkar floran negativt.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder

Bete och betesputsning. Rövning av sly och buskar vid behov. Strandstädning vid behov. Stora delar av naturtypen har miljöersättning för särskilda värden enligt landsbygdsprogrammet (2014 - 2020) och åtagandeplaner.

Se beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet år 2019 är gynnsamt.

A140 - Ljungpipare, *Pluvialis apricaria*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ljungpipare är vanligt förekommande som rastande i Ödsmåls kile.

Generell beskrivning:

Ljungpiparen är en vadarfågel som tillhör familjen snäppor. Arten förekommer i större delen av landet. Den häckar huvudsakligen i fyra olika miljöer; på fjällhedar, trädlösa myrar i norr, trädlösa högmossar i söder och Ölands alvar. Den svenska populationen verkar stabil i norra delen av landet, men har minskat i söder. Gemensamt för de olika populationerna är kraven på stora öppna områden, med låg och gärna något gles växtlighet. De häckande fåglarna nyttjar gärna närliggande åkrar under födosöket. I övervintringsområdet uppehåller sig ljungpiparen på öppna jordbruksområden. Ljungpiparen är en flyttfågel. Arten övervintrar huvudsakligen i västra och sydvästra Europa. Vårsträcket pågår under april–maj och under höststräcket juli–november.

Bevarandemål

Området ska erbjuda lämpliga rast-, födosöks- och övernattningsplatser för ljungpipare under flyttningen vår och höst. Där ska finnas öppna odlingsmarker och fuktiga marker. Igenväxningsvegetation ska inte förekomma mer än i begränsad utsträckning.

Negativ påverkan

- Igenväxning av strandnära öppna miljöer.
- Exploatering av stränder, grunda havsvikar eller strandnära miljöer.

Allmänt hot:

- Arten jagas på övervintringsområdena i Västeuropa, men effekterna är okända.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder

- Fortsatt hävd av strandängar, hedar och andra betesmarker.
- Fortsatt brukande av strandnära åkermarker så att de hålls öppna. Förändringar i brukandet, exempelvis igenplantering med gran eller odling av energiskog, kan påverka ljungpipare och andra fåglar negativt.

Bevarandetillstånd

Ljungpiparen har ett gynnsamt bevarandetillstånd i Sverige. Arten klassas som livskraftig (LC) i Artdatabankens rödlista från 2015. Ljungpipare har lämpliga rastmiljöer i området och bevarandetillståndet i området bedöms därför som gynnsamt.

A151 - Brushane, *Philomachus pugnax*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Brushane är vanligt förekommande som rastande i Ödsmåls kile.

Generell beskrivning:

Brushanen är en medelstor vadarfågel som tillhör familjen snäppor. Arten häckar i Sverige i två helt olika typer av miljöer, dels på strandängar i södra Sverige och dels på våta myrmarker med fuktiga och blöta gräs- och starrängar i norr.

Brushanen är en flyttfågel. Det skandinaviska beståndet övervintrar främst i Afrika söder om Sahara (Sahelzonen). Arten anländer till häckningsplatserna i början av april–mitten av maj till häckningsområdena i södra Sverige och i mitten – slutet av maj i Lappland. Som rastlokaler nyttjas öppna områden med grunt vatten och sandiga eller gyttjiga bottnar, men även översvämmade åker- eller betesmarker. Arten äter främst insekter, blötdjur och maskar, men även frön. Hanarna spelar på gemensam plats, företrädesvis på låga upphöjningar i terrängen. Under häckningssäsongen rör sig fåglarna inom ett begränsat område, uppskattningsvis i storleken en kvadratkilometer.

Sedan 1980-talet har brushanen minskat kraftigt i Sverige. Detsamma gäller även andra länder runt Östersjön och i Ryssland. De främsta orsakerna till minskningen bedöms vara dränering och igenväxning av öppna våtmarker samt minskad hävd av strandängar. Arten har varit rödlistad i Sverige sedan 2005.

Arten är känslig för markavttning och igenväxning av öppna våtmarker och strandmiljöer.

Bevarandemål

Området ska utgöra ett bra rastområde för brushanar under vår- och höstflyttningen och ha god tillgång på lämpliga ostörda och grunda lerstränder med god födotillgång.

Negativ påverkan

- Exploatering av stränder och grunda havsvikar.
- Igenväxning av strandnära öppna miljöer.
- Markavttning eller, framför allt tidigare, invallning av fuktiga strandängsmiljöer har försämrat eller förstört tidigare livsmiljöer för arten.
- Höga halter av olika miljögifter i marin miljö, särskilt på rastplatserna längs Europas kuster, kan innebära ett hot.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder

- Fortsatt hävd av strandängar, hedar och andra betesmarker.
- Fortsatt brukande av strandnära åkermarker så att de hålls öppna. Förändringar i brukandet, exempelvis igenplantering med gran eller odling av energiskog, kan påverka brushanar och andra fåglar negativt.

Bevarandetillstånd

Brushanen har inte gynnsamt bevarandetillstånd i Sverige. Arten klassas som sårbar (VU) i Artdatabankens rödlista från 2015. Brushanar har lämpliga rastmiljöer i området och bevarandetillståndet i området bedöms därför som gynnsamt.

A157 - Myrspov, *Limosa lapponica*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Myrspov rastar årligen i Ödsmåls kile, främst under höstflyttningen.

Generell beskrivning:

Myrspoven behöver tillgång till lämpliga häckningsmiljöer i form av öppna, gärna lite fuktiga hedar i lågfjällsområden. Arten kan i lämpliga områden häcka i glesa kolonier. Tillgång till störningsfria häckningsplatser är nödvändig. Födan utgörs av evertebrater som maskar, mollusker, kräftdjur och insekter. I juli börjar de första fåglarna sin flyttning, men kulmen av flyttande fåglar längs våra kuster (huvudsakligen fåglar från Ryssland) sker i skiftet augusti/september. Myrspoven rastar främst längs våra kuster i grunda våtmarksmiljöer utan högre vegetation. Vintern tillbringar vår skandinaviska population vid Västeuropas kuster där myrspovarna kan bilda stora flockar på tusentals individer. En viss andel av ungfågeln stannar första året i vinterkvarteren och flyttar norrut igen först under andra levnadsåret.

Bevarandemål

Området ska utgöra ett bra rastområde för myrspoven och ha god tillgång på lämpliga ostörda och grunda lerstränder med god födotillgång.

Negativ påverkan

- Exploatering av stränder, grunda havsvikar eller strandnära miljöer.
- Igenväxning av strandnära öppna miljöer.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder

- Fortsatt hävd av strandängarna.
- Rastplatser bör vara fria från ingrepp och störningar.

Bevarandetillstånd

Myrspoven har inte gynnsamt bevarandetillstånd i Sverige. Arten klassas som sårbar (VU) i Artdatabankens rödlista från 2015. Myrspovar har lämpliga rastmiljöer i området och bevarandetillståndet i området bedöms därför som gynnsamt.

A166 - Grönbena, *Tringa glareola*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Grönbena är vanligt förekommande som rastande i Ödsmåls kile.

Generell beskrivning:

Grönbena är en liten vadarfågel som tillhör familjen snäppor. Arten häckar i stora delar av landet, men största delen av populationen finns i norr. Lämpliga häckningsmiljöer utgörs av sankarstränder längs sjöar och vattendrag samt på fuktiga/våta gräs- eller starrbevuxna myrar. Arten kräver tillgång på öppet vatten och dyiga stränder.

Grönbenan är en flyttfågel. Den anländer till häckningsplatserna i maj och höststräcket pågår under perioden juni–september. Under flyttningen påträffas grönbenan både längs kusten samt vid olika inlandsvåtmarker av öppen karaktär. Arten övervintrar främst i tropiska Afrika.

Arten är känslig för markavtinning, igenväxning av våtmarker, ängar och strandmiljöer samt predation på ägg och ungar.

Bevarandemål

Området ska utgöra ett bra rastområde för grönbenor under vår- och höstflyttningen och ha god tillgång på lämpliga ostörda och grunda lerstränder med god födotillgång.

Negativ påverkan

- Exploatering av stränder, grunda havsvikar eller strandnära miljöer.
- Igenväxning av strandnära öppna miljöer.

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder

- Fortsatt hävd av strandängar, hedar och andra betesmarker.

Bevarandetillstånd

Grönbenan har ett gynnsamt bevarandetillstånd i Sverige. Arten klassas som livskraftig (LC) i Artdatabankens rödlista från 2015. Grönbenor har lämpliga rastmiljöer i området och bevarandetillståndet i området bedöms därför som gynnsamt.

A193 - Fisktärna, Sterna hirundo

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Enstaka fynd av häckande fisktärna finns i Ödsmåls kile enligt Artportalen. Arten ses ofta födosöka i området.

Generell beskrivning:

Fisktärnan häckar i kolonier på mer eller mindre öppna kobbar, uddar och skär. Arten är beroende av tillgång på fiskrika grunda vattenområden för födosök samt ostörda häckningsplatser. För att större kolonier ska kunna etableras krävs rovdjursfria områden. Under häckningen födosöker arten inom ett område på cirka 1–5 kvadratkilometer. Fisktärnan lever av småfisk, blötdjur och insekter.

Fisktärnorna som häckar längs Bohuskusten anländer till området i slutet av april eller början av maj. Själva häckningen på skären börjar som tidigast i början av maj–juni och kan pågå in i augusti. Därefter lämnar fisktärnorna området i augusti och september för att påbörja flyttningen mot vinterkvarteren i västra och södra Afrika. Fisktärnorna kan häcka i artrena kolonier eller tillsammans med silvertärna och andra måsfåglar. En viktig faktor för valet av häckningsmiljö tycks vara graden av öppenhet på lokalen. Fisktärnorna föredrar öppna miljöer med fri utsikt från själva boplatserna. Förekomst av öppet grussubstrat är gynnsamt för arten.

Fisktärnan är känslig för mänsklig störning under häckningsperioden (maj–augusti), grumligt vatten (vilket försvårar födosök), igenväxning av öppna skär samt predation av ägg och ungar (till exempel av mink).

Bevarandemål

Det ska förekomma häckande fisktärna i området. Här ska finnas lämpliga häckningsmiljöer i form av öppna skär och tillgång på öppet grussubstrat där störning från människor saknas under häckningsperioden (maj–augusti). Vattenkvaliteten ska vara god med ett bra siktdjup och det ska finnas god tillgång på bytesdjur, exempelvis småfisk, blötdjur och insekter. Predation från mink ska inte förekomma.

Negativ påverkan

- En försämring av vattnets siktdjup vilket försämrar artens möjlighet att födosöka.
- Igenväxning av lämpliga häckningsöar och -skär.
- Predation från mink och eventuellt andra predatorer såsom kråka.
- Störning under häckningsperioden (maj–augusti).

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder

- Aktiva åtgärder (röjning eller hävd) för att förhindra igenväxning i viktiga häckningsmiljöer.
- Förekomst av mink bör övervakas och skydds jakt ske vid behov.

Bevarandetillstånd

Fisktärnan har ett gynnsamt bevarandetillstånd i Sverige. Arten klassas som livskraftig (LC) i Artdatabankens rödlista från 2015. Bevarandetillståndet för arten i området är troligtvis gynnsamt.

A466 - Sydlig kärrsnäppa, *Calidris alpina schinzii*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Sydlig kärrsnäppa har tidigare förekommit som häckfågel i Ödsmåls kile. Det är osäkert om arten fortfarande förekommer i området. I Artportalen är den senaste noteringen om säkerställd reproduktion i området från 2003. Detta är också den senaste säkerställda häckningen i länet. Från år 2004 finns en notering om en möjlig reproduktion i Ödsmåls kile. Den senaste noterade observationen av arten i området är från 2005.

Generell beskrivning:

Sydlig kärrsnäppa (*Calidris alpina schinzii*) är en underart till kärrsnäppa (*Calidris alpina*) som är en av de vanligaste vadarfåglarna. Arten är knuten till öppna, välhåvade kulturmarker i form av strandängar och, i viss utsträckning, naturliga slättermarker. Häckningsmiljöerna är ofta stora sammanhängande gräsområden som är hårt betade av nötkreatur, men där det även finns kvar låga tuvor av fjolårsgräs. I många fall håller fåglarna till i de tuviga områdena och bygger bon i fjolårsgräset. Förutom en kortbetad gräsvål är förekomsten av mindre vattensamlingar och gölar viktig. Häckningen påbörjas i april. Honorna lägger oftast en kull som består av fyra ägg. Enstaka honor kan även lägga en andra kull med samma hane eller en ny hane. Honorna lämnar häckningsplatsen någon vecka efter kläckningen, medan hanarna får sköta ungarna. När ungarna har blivit flygfärdiga i juni överges häckningsområdet helt. Under övriga delar av året lever kärrsnäpporna i marin miljö på långgrunda och dyiga stränder. Födan består av små kräftdjur, havsborstmaskar, blötdjur och insektslarver.

Sydlig kärrsnäppa förekommer endast på ett fåtal häckningslokaler i södra Sverige, främst på Öland. Populationen har minskat stadigt under hela 1900-talet, främst till följd av en minskad areal av betesmark, utdikning och uppodling. Underarten är nu försvunnen från många av de tidigare häckningslokalerna. Förr kunde sydlig kärrsnäppa häcka tätt, med många par på en liten yta, men idag hyser de flesta häckningslokalerna endast enstaka par.

Arten är känslig för igenväxning, störning under häckningen och förändrad markhydrologi.

Bevarandemål

Området ska erbjuda lämpliga häckningsmiljöer i form av öppna och blöta gräsmarker. Igenväxningsvegetation ska inte förekomma mer än i begränsad utsträckning. Området ska ha god tillgång på lämpliga ostörda och grunda lerstränder med god födotillgång.

Negativ påverkan

- Exploatering av stränder strandängar och grunda havsvikar.
- Igenväxning av strandnära öppna miljöer.
- Ett alltför intensivt betetryck (>2 nötkreatur/ha), speciellt i kombination med ett för tidigt utsläpp av betesdjur, kan orsaka omfattande boförluster på grund av att betesdjuren trampar sönder bona.
- Uppväxande träd och buskar på, och runt, goda häckningsmiljöer bidrar till ett ökat predationstryck från främst exempelvis kråka och räv.
- Arten återvänder oftast till samma häckningsplats från år till år och löper därför stor risk för genetisk utarmning när populationen fragmenteras i många små, isolerade bestånd.
- Dikning och torrläggning

Se även beskrivning av negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder

- Fortsatt bete av strandängar. I häckningsområden får betestrycket inte vara för högt eftersom det då finns risk för att djuren trampar sonder bona, speciellt om djuren släpps ut för tidigt. Lämpligt släppdatum i Sydsverige är efter den 1 juni.

Bevarandetillstånd

Sydlig kärrsnäppa har inte gynnsamt bevarandetillstånd i Sverige. Arten klassas som akut hotad (CR) i Artdatabankens rödlista från 2015. Bevarandetillståndet för arten i området är ogynnsamt trots att miljöerna är gynnsamma.

Övriga arter som utgjort grund för utpekandet:**A260 - Gulärta, *Motacilla flava***

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Arten finns inte med i fågeldirektivet eller i listan med övriga våtmarksarter och ska därför utgå ur bevarandeplanen.

BevarandemålNegativ påverkanBevarandeåtgärderBevarandetillstånd

Dokumentation

ArtDatabanken SLU. Artportalen. www.artportalen.se. Uttag 2018-12.

ArtDatabanken. 2015: Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken SLU, Uppsala.

Blomqvist, D., Johansson, O. C. 1991. Den sydliga kärrsnäppan *Calidris alpina schinzii* - Inventering av betade strandängar 1989 och 1990. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. Rapport 1991:9.

Hultengren, S., Olsson, K. 1995: Värdefulla odlingslandskap i Göteborgs och Bohus län. Bevarandeprogram för odlingslandskapets natur- och kulturvärden. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, rapport 1995:21. ISSN 1104-487X.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. Områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv samt områden med geografiska bestämmelser.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. Våtmarker i Göteborgs och Bohus län.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. 1997. Värdefulla rast- och övervintringsområden för sjöfåglar på Västkusten, rapport 1997:4.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län. 2000. Fåglar på strandängar i Västra Götaland, rapport 2000:36.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län. 2009. Skötselplan för naturreservatet Ödsmåls kile. Beslut om ändring av skötselplan för naturreservatet Ödsmåls kile i Kungälv kommun, 2009-10-26.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län. Uppföljning av gräsmarker i skyddade områden. Arbetsmaterial.

Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (National Conservation Plan for the Agricultural Landscape). ISBN 91-620-4815-5.

Naturvårdsverket. Art- och naturtypsvisa vägledningar. www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Natura-2000/. 2019-02.

Schillander, P. 1988: Ängar och hagar i Kungälv kommun. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, Naturinventeringar i Göteborgs och Bohus län, 1988:7.

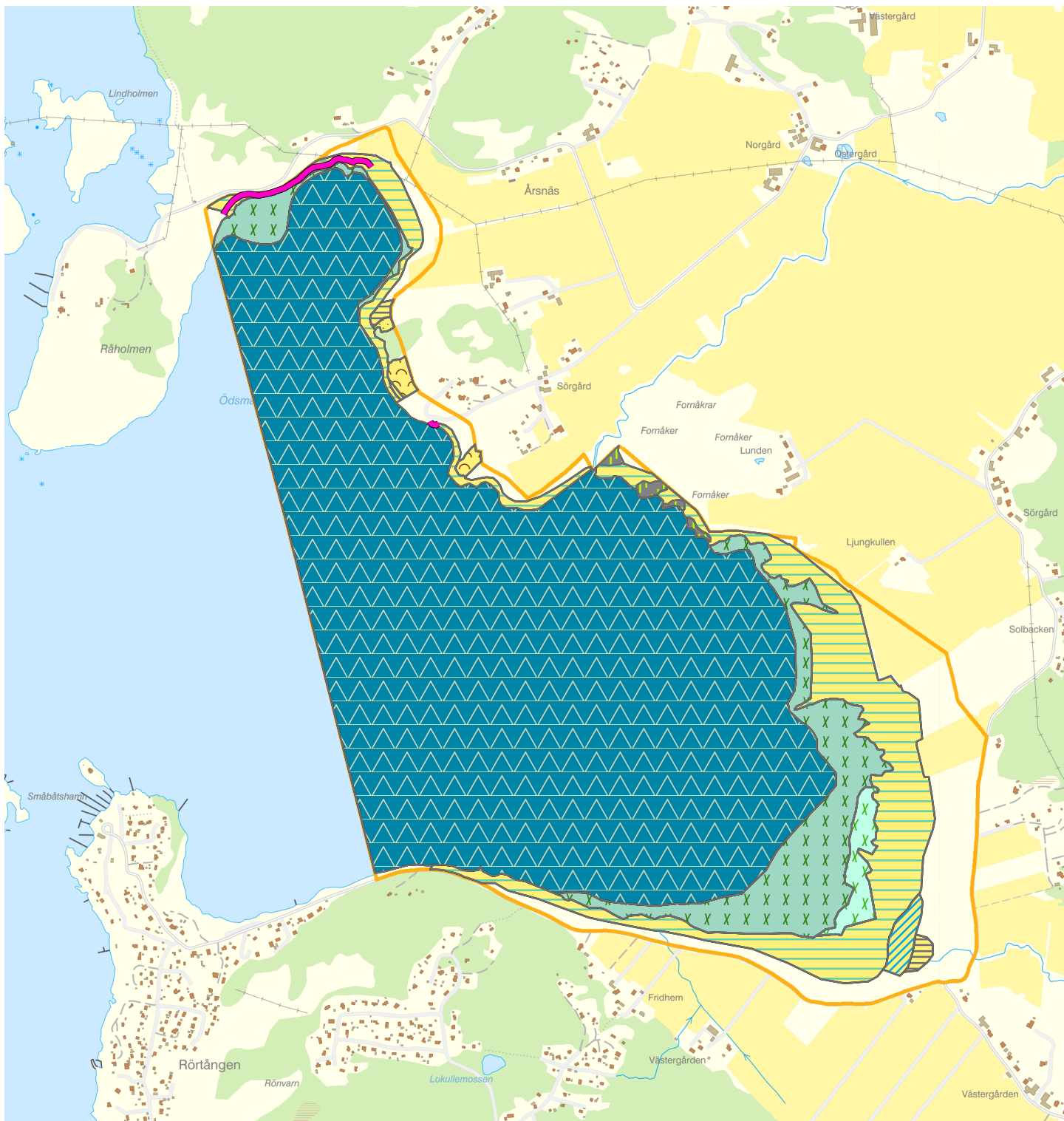
SLU Aquas databas KUL (<http://dvfisk.slu.se/>), 2018-12-07, upphovsrättsinnehavare: Naturvårdsverket.

Svenskt ElfiskeRegiSter (SERS). 2018. Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Institutionen för akvatiska resurser. (<http://dvfisk.slu.se/>), 2018-12-07.

Bilagor

1. Natura 2000-områdets avgränsning, beslutskarta
2. Naturtypskartor

Natura 2000-naturtypskarta, Ödsmåls Kile SE0520013, Kungälv kommun

1210 - Driftvallar	1310 - Glasörtsstränder	6270 - Silikatgräsmarker	Natura 2000 Habitatdirektivet
1140 - Blottade ler- och sandbottnar	1330 - Salta strandängar	6410 - Fuktängar	Natura 2000 Fågeldirektivet (SPA)
1160 - Vikar och sund	4030 - Torra hedar	8230 - Hållmarkstorräng	
	6230 - Stagg-gräsmarker		

4030- ytan i norr är en mosaik av 4030 och 8230